

Prof. Henrikas Žilinskas

Autorės nuotr.

MOKSLININKO KELIAS – NUOSEKLAUS IR KANTRAUS DARBO SEKA

Profesorius habilituotas daktaras Henrikas Žilinskas, buvęs ilgametis Lietuvos veterinarijos akademijos rektorius, dabartinis LSMU Veterinarijos akademijos kancleris, Švedijos karališkosios žemės ūkio akademijos užsienio narys, šiemet pasitiko šešias-dešimtąjį savo pavasarį.

Jolanta Jonikienė

Kas, dėllojant prabėgusių metų įvykius, Jums, kaip žmogui ir kaip mokslininkui, buvo svarbiausia, kurie Jūsų atlikti darbai, potyriai ar prisiminimai iškilo mintyse?

Gyvenimas yra toks, kad tos dienos įvykiai atrodo labai svarbūs, tačiau laiko atstumu, kai viską prisimeni, atrodo viskas taip paprasta. Įvykių buvo daug, kai kurie reikšmingesni kaip žmogui – tėvai, kurie davė labai daug, šeima, kurioje viskas puikiai susiklostė, jaučiamas supratimas, parama ir atsidavimas, vaikai – tai turtas, kuris neišmatuojamas. Darbinė veikla, mokslininko kelias, nuoseklus ir kantraus darbo seka.

Kokie svarbiausi mokslinės biografijos faktai, susiję su Jūsų specialybe?

Trumpai nėra lengva perbėgti visą gyvenimą. Pabaigęs LVA, iš karto tapau dėstytoju. Taip netikėtai gyvenimas pasisuko į kokybiškesnę pusę – mokslas, visos jo pakopos: laborantas, laboratorijos vedėjas, profesorius – tai išties gera patirtis. Daug ką gavau ir daug ko išmokau iš LŽŪA prof. habil. dr. Jono Gedimino Jociaus – mano mokslinio darbo vadovo. Kita gera patirtis – Švedija, Upsala, Žemės ūkio universitetas – nauja patirtis, gilus, motyvuotas požiūris į mokslinį darbą. Vėliau daug visko buvo, bet tai jau gyvenimo dinamika. Dabar galiu pasidžiaugti

savo mokiniais ir žmogiškąja prasme, nes tai ne tik šaunūs draugai, bet ir mokslininkai – brandžios asmenybės: prof. V. Riškevičienė, doc. A. Januškauskas, dr. A. Banys, A. Rutkauskas, dr. N. Sutkevičienė ir dar daug kitų, kuriems jaučiu pagarbą, visi jie puikūs.

Jums, kaip mokslininkui ir buvusiam Lietuvos veterinarijos akademijos rektoriumi, 2010–2011 m. buvo daug ryškesni ir reikalaujantys tvirtų sprendimų. Kas vis dar kelia nerimą ir kaip vertinate šių metų įvykius? Taip, šie metai išties labai įtempti dėl sprendimų, istorinės atsakomybės ir dėl susiklostančios aukštojo mokslo situacijos. Naujasis Lietuvos sveikatos mokslų universitetas pradeda savo gyvenimą, jo ateitis ne vieno žmogaus rankose, bet priklauso nuo visų bendruomenės narių supratimo, atsidavimo ir geranoriškumo.

► 2 p.

PASAULINĖ SVEIKATOS DIENA: VARTOKIME ANTIMIKROBINIUS VAISTUS ATSAKINGAI

Balandžio 7 d. – Pasaulinė sveikatos diena. Šiemet ji yra skirta atkreipti visuomenės dėmesį į atsakingą antibiotikų vartojimą. „Vartokime antimikrobinus vaistus atsakingai. Netinkamai vartojami šiandien, rytoj jie bus neveiksmingi“ – skelbia šių metų šūkis. Atsparumo antibiotikams problema yra reali ir gali paliesti bet kurį iš mūsų, todėl jų vartojimą reikėtų riboti ir skirti tik tais atvejais, kada jų tikrai reikia.

Dr. Astra Vitkauskienė, Laboratorinės medicinos klinikos vadovė

Tam tikros bakterijos tampa vis labiau atsparios antibiotikams. 2009 m. duomenimis, *Streptococcus pneumoniae*, išskirtų iš kraujo, atsparumas penicilinui Lietuvoje buvo nuo 5 iki 10 proc., *Staphylococcus aureus* atsparumas oksacilinui buvo nuo 10 iki 25 proc., *Klebsiella pneumoniae* atsparumas II kartos cefalosporinams siekė net iki 50 proc. Infekcijų, sukeltų atsparių mikroorganizmų, dažnai neveikia standartinis gydymas, ilgėja ligos laikas ir didėja mirties grėsmė. Atsparūs mikroorganizmai mažina gydymo

veiksmingumą, infekcija tęsiasi ilgiau ir didėja galimybė užkrėsti kitus asmenis. Atsparūs mikroorganizmai tam tikras būkles gražina į erą iki antibiotikų, be to, jų gydymas didina sveikatos priežiūros paslaugų kainą. Atsparių mikroorganizmų gydymui vartojami brangesni vaistai, jų gydymo laikas yra ilgesnis. Pasaulinė sveikatos organizacija paskelbė keturis svarbiausius aspektus, kaip riboti atsparių mikroorganizmų plėtrą: racionalus antibiotikų vartojimas, nacionalinė antibiotikų politika, antibiotikų reguliavimas ir nepageidaujamų arba ribojamų antibiotikų sąrašas.

► 5 p.

DAUGIAUSIA LSMU STUDENTŲ – KAUNO J. JABLONSKIO GIMNAZIJOS ABSOLVENTAI

Prof. Renaldas Jurkevičius

Archyvo nuotr.

Lietuvos sveikatos mokslų universitete atliktus tyrimą norėta išsiaiškinti, kurių Lietuvos mokyklų ir gimnazijų abiturientai dažniausiai rinkosi studijas mūsų Universitete. Praėjusio rektorato posėdžio metu šio tyrimo rezultatus pateikė LSMU prorektorius studijoms prof. Renaldas Jurkevičius. Kalbinome prorektorių apie atlikto tyrimo reikalingumą ir tolesnius Universiteto planus šioje srityje.

Eglė Svitojūtė

Pastaraisiais metais abiturientų, norinčių studijuoti LSMU, nemažėjo, konkursiniai balai į populiariausias specialybes buvo itin aukšti. Kodėl atsirado būtinybė atlikti tokio pobūdžio tyrimą? Ar tai pirmasis toks tyrimas mūsų Universitete?

Šį tyrimą atlikome pirmą kartą. Kiekvienais metais konkurencija tarp universitetų vis didėja. Tokį didėjimą skatina demografinė Lietuvos padėtis ir jaunų žmonių emigracija. Remiantis statistika ir palyginus 2010 metų duomenis su 2019–2020 metų prognozėmis, abiturientų skaičius Lietuvoje turėtų sumažėti beveik perpus. Taigi mažės ir studentų. Visi universitetai jau šiandien turi pradėti tam ruoštis, bendradarbiauti su bendrojo lavinimo mokyklomis ir gimnazijomis.

► 4 p.

MOKSLININKO KELIAS – NUOSEKLAUS IR KANTRAUS DARBO SEKA

◀ 1 p.
Jus praėjusią savaitę pagerbė daug garbingų Lietuvos mokslininkų, ministerijų atstovų, gausus būrys kolegų, girdėjote daugybę sveikinimų. Ką jūs, kaip mokslininkas, šeimos tėvas, kolega ir kurso draugas, jautėte tada, kai išklausėte tiek daug gražių jums skirtų žodžių?

Tokia proga tikriausiai būtų keista, kad kas nors į šuns dienas Jubiliatą vyniotų. Atidžiai kalbėtoms žūrėjau į akis, jos paprastai išduoda kalbėtojo būseną. Visų sveikintojų akys tą man šventinį vakarą buvo geros, šiltos – tai svarbiausia...

Gerb. profesoriau, norėčiau paminėti keletą frazių iš sveikinimų (akylas, tolerantiškas, mokslininkas aristokratas, inteligencijos, ramybės ir kantrumo pavyzdys, puikus šeimos narys...) ir paklausti, kaip jums pavyksta išsaugoti šias savybes ir kaip gelbėjatės nuo kasdienybės rūpesčių, ką veikiate laisvalaikiu?

Gyveni aplinkinių žmonių apsuptyje, visi turi savo supratimą ir vienas kito vertinimą. Kai kurios paminėtos savybės tikriausiai atsispindi manyje, jums geriau apie tai spręsti, tačiau dar tos kantrybės turiu, nors, reikia pripažinti, kartais ir pavargstu... Tas

laisvalaikis – kaip auksinė žuvelė kažkur plaukioja, bet kažkodėl su pasiūlymais neužsuka.

Gerb. profesoriau, ko tikėtės arba ką viliatės atlikti netolimoje ateityje? Laukia sunkūs, tikrai sunkūs penkeri metai, per kuriuos Universitetui reikės parodyti savo integracinio proceso pranašumus. Taigi ateitis – visada bėgimas su klūtimis...

AVE VITA redakcija sveikina gerbiama profesorių gražaus jubiliejaus proga. Linkime ir toliau siekti mokslų aukštumų, bei garsinti LSMU vardą.

Prof. habil. dr. Henrikas Žilinskas

Gimė 1951 m. kovo 28 d. Kaune. 1974 m. baigė Lietuvos veterinarijos akademią, įgijo veterinarijos gydytojo specialybę. 1991 m. Švedijos žemės ūkio universitetas suteikė FRVCS veterinarinės medicinos-akušerijos ir ginekologijos krypties kvalifikacinį laipsnį. Stažuojęs JAV, Švedijoje, Suomijoje, Vokietijoje, Izraelyje, Norvegijoje, Airijoje ir kitur. Nuo 1981 m. – mokslų daktaras. 1993 m. suteiktas habilituoto daktaro mokslo laipsnis už darbą „Kiaulių reprodukcinį savybių gerinimas panaudojant biologiškai aktyvias medžiagas“ (veterinarinė medicina). Nuo 1989 m. – docentas, nuo 1994 m. – profesorius. Mokslinės veiklos kryptis: gyvulių reprodukcinės veiklos, jų sėklinimo efektyvumo tyrimai. Profesinė veikla: 1974–1975 m. – Lančiūnavos žemės ūkio technikumų dėstytojas; 1975–1976 m. – jaunesnysis, o nuo 1976 m. – Lietuvos žemės ūkio akademijos Zootechnikos katedros vyresnysis mokslinis bendradarbis, 1983–1988 m. – Hormonų tyrimų laboratorijos vadovas. 1989–1994 m. – Lietuvos veterinarijos akademijos mokslinio tiriamojo sektoriaus vadovas, nuo 1993 m. – Akušerijos ir ginekologijos katedros profesorius, Gyvulių reprodukcijos laboratorijos vadovas, 1993–2003 m. – studijų prorektorius, nuo 2003–2010 m. – LVA rektorius, Lietuvos mokslų akademijos žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus narys ekspertas, dabar LSMU Veterinarijos akademijos kancleris.

PASAULIO VAIKŲ CHIRURGŲ ASOCIACIJŲ FEDERACIJOS TARYBOS POSĖDIS

Neseniai vyko svarbus Pasaulio vaikų chirurgų asociacijų federacijos (*World Federation of Associations of Paediatric Surgeons*) posėdis Prancūzijoje, Paryžiuje. Jame dalyvavo ir Lietuvos atstovas, šios federacijos tarybos narys, LSMU MA Vaikų chirurgijos klinikos vadovas prof. Vidmantas Barauskas, su kuriuo kalbėjome apie posėdyje svarstytus klausimus ir kitas vaikų chirurgijos aktualijas.

WOFAPS Tarybos posėdžio dalyviai. II eilėje pirmas iš kairės prof. V. Barauskas, centre – prof. R. Azizkhanas.

Eglė Svitajūtė

Papasakokite apie Pasaulio vaikų chirurgų asociacijų federacijos (WOFAPS) įkūrimą ir šiuo metu vykdomą veiklą?

WOFAPS oficialiai buvo įkurta 1963 metais Paryžiuje, bet jos veikla iki 2004 metų buvo daugiau simboliška. Tik pastaruoju metu, jai ėmus vadovauti energingiems, autoritetingiems vaikų chirurgams, WOFAPS tapo svarbia jėga tarp pasaulio medikų. Jau daug metų vaikų chirurgija yra atskira chirurgijos sritis, bet dar ilgai moksliniu, organizaciniu požiūriu buvo susijusi su bendrąja chirurgija. Įvairiuose pasaulio vaikų chirurgų kongresuose buvo rengiamos atskiros mokslinės sesijos, skirtos vaikų chirurgijai. Ir tik Britų vaikų chirurgų asociacija (BAPS) nuo 1953 metų ėmėsi organizuoti atskirus kasmetinius vaikų chirurgų kongresus. Tuo metu tokių Europos ar pasaulio vaikų chirurgų kongresų nebuvo. Ne veltui BAPS kongrese 1963 metais ir buvo įkurta WOFAPS, vėliau – Europos vaikų chirurgų asociacija (EUPSA), bet realiai šios organizacijos jokios veiklos nevykdė.

Labai svarbų impulsą pasaulio vaikų chirurgijai davė garsus Austrijos vaikų chirurgas prof. M. Hollwarthas, kuris nutarė reformuoti EUPSA, kad ji būtų

veikli, gerai organizuota struktūra. 1995 metais surengtas pirmasis Europos vaikų chirurgų kongresas. Iš pagrindų pakeista EUPSA tvarka, asociacijos augimas įgavo didelį pagreitį. Nesigirdamas galiu pasakyti, kad ir aš buvau vienas iš aktyvių naujosios EUPSA kūrėjų, ypač pritraukiant į ją Vidurio ir Rytų Europos šalių vaikų chirurgus. EUPSA greitai tapo didele organizacija. Kiekvienais metais organizuojami kongresai, sukurtos ir finansuojamos jaunų vaikų chirurgų rengimo programos, ypatingas dėmesys skiriamas buvusių socialistinės santvarkos šalių medikams.

Ši aktyvi veikla paskatino tobulėti ir WOFAPS. Jos vadovybėje atsiradus daugiau tų pačių aktyviųjų europiečių, 2004 metais Zagrebe buvo organizuotas pirmasis WOFAPS kongresas. Nuo 2004-ųjų buvo sukurta gerai veikianti organizacinė struktūra, surengti aukšto lygio antrasis ir trečiasis WOFAPS kongresai Buenos Airėse (2007) ir Delyje (2010). Indijoje vyksiamame kongrese kitų 3 metų kadencijai buvo išrinktas naujas WOFAPS prezidentas prof. R. G. Azizkhanas (Cincinnati, JAV). Jis, pasinaudojęs proga, kad Paryžiuje vyko „Concensus in Pediatric Congress“, nutarė sušaukti neeilinį WOFAPS Tarybos posėdį ir aptarti svarbius šiai organizacijai

klausimus. Posėdyje, kaip WOFAPS tarybos narys, dalyvavau ir aš.

Kokie esminiai klausimai buvo svarstomi šio posėdžio metu?

Svarbių klausimų buvo nemažai. Posėdžio pradžia – labai simboliška, nes jame dalyvavo ir mus visus sveikino vienas iš WOFAPS įkūrėjų, buvęs federacijos prezidentas (1977–1980), dabar jau 85 metų paryžietis prof. D. Pellerinas.

Posėdžio metu pateikta ataskaita apie nuveiktus darbus ir pristatyti ateities planai. Aptartas Pasaulio vaikų chirurgijos fondas, kurį šiuo metu remia nemažai verslo kompanijų. Sukauptos fondo lėšos ateityje galės padėti vaikų chirurgijos plėtrai visame pasaulyje. Viena iš tokios plėtrės išraiškų galėtų būti vaikų chirurgų kvalifikacijos kėlimas. Šiuo metu fondas gali finansuoti silpniau išsivysčiusių šalių vaikų chirurgų stažuotes tokiose šalyse kaip JAV, Japonija ir kt. Ypatingas dėmesys skiriamas ir gamtos stichijų nusiaubtų neturtingų šalių humanitarinei pagalbai. Tai nėra parama tam tikromis pinigų sumomis ar medikamentais, o konkreti žmogiška specialistų pagalba nukentėjusiose valstybėse. Labai gera pavyzdį parodė žymus Los Andželo vaikų chirurgas prof. H. Fordas. Jis su vaikų chirurgų grupe, apsirūpinę visais reikalingais medikamentais ir įranga, operavo ir gydė nuo žemės drebėjimo nukentėjusius Haičio vaikus. Posėdyje nutarėme, kad WOFAPS turi sudaryti savanorių vaikų chirurgų iš įvairių šalių būrius, kurie galėtų padėti nelaimės ištiktoms šalims. WOFAPS galėtų finansuoti kelionę ir gyvenimą šiose šalyse. Suprantama, savanorių darbas yra neatlygintinas. Manau, kad ir tarp Lietuvos vaikų chirurgų atsirastų gana daug norinčių prisidėti prie tokių kilnių misijų. Šiuo tikslu 2010 metų gegužės mėn. buvo įkurtas ir Pasaulio vaikų chirurgijos tinklas (*Global Paediatric Surgery Network*), kuris veikia 7 kalbomis. Į šį tinklą jungiasi viso pasaulio vaikų chirurgai, todėl čia galima sužinoti realią pasaulio vaikų chirurgijos padėtį. Daug dėmesio posėdyje buvo skirta jaunų vaikų chirurgų kvalifikacijos kėlimui. ▶ 5 p.

BIOLOGIJOS INSTITUTAS – STUDIJŲ IR MOKSLO JUNGINYS

Apie Medicinos fakulteto Biologijos instituto veiklą kalbamės su jo vadovu prof. Aleksandru Bulatovu.

Loreta Giedraitienė

Kokios pagrindinės Biologijos instituto veiklos kryptys?

Institutas buvo suformuotas 2008-aisiais, besiplečiant Biologijos katedrai, kuri mūsų aukštojoje mokykloje gyvavo kaip akademinis padalinys nuo 1950 m. Institutas paveldėjo dvi pagrindines veiklos kryptis – studijas ir mokslo tiriamuosius darbus. Instituto mokslinei veiklai atstovauja dvi atskiros šakos: genetika ir regos neurofiziologija. Abiejų mokslo šakų tyrimus vykdo atitinkami struktūriniai padaliniai: Dvynių centras ir regos neurofiziologijos laboratorija. Paveldėjimo ir regimojo suvokimo dėsningumą stebėjimus, pasisėmę patirties ir entuziazmo Maskvos ir Sankt Peterburgo mokslo centruose, 7-ąjį dešimtmetį pradėjo jauni iniciatyvūs mokslininkai prof. Algimantas Sinkus ir prof. Algis Bertulis. Tada pradėti darbai nenutrūkstamai vyksta iki šiol. Nauji rezultatai skelbiami tarptautiniu mastu. Išaugo naujų mokslininkų gretos, ir dabar galima sakyti, Institute veikia dvi savarakiškos tyrėjų mokyklos.

Kokie tyrimai atliekami Dvynių centre, kokie rezultatai?

Dvynių Centras yra jungtinis darinys. Jis apima ne tik Biologijos instituto genetinių tyrimų grupę, bet ir Endokrinologijos instituto cukrinio diabeto laboratoriją, Ortodontijos kliniką, Kardiologijos instituto kardiologinių tyrimų automatizacijos laboratoriją. Šiuose padalinuose yra atliekami pacientų kardiologiniai, ortodontiniai, endokrinologiniai, genetiniai ir akių tyrimai. Dvynių iki 18 metų fizinę būklę papildomai vertina pediatras.

Dvynių centras kaupia išsamius duomenis apie Lietuvos dvynius. Dvynių tyrimai yra senas klasikinis metodas, atnešęs nemenką naudą genetikos mokslui, tačiau ir dabar jis lieka veiksmingas, nes, sujungdamas įvairios patologijos ir genetikos patirtis,

leidžia išsamiau tirti daugiaveiksnes patologijas paveldėjimą. Tai artimiausiu metu gali tapti viena iš perspektyvesnių žmogaus genetikos sričių. Centro specialistai mano, kad tarp Lietuvos gyventojų teoriškai galėtų būti apie 30 000 dvynių porų. Pusė jų tikriausiai yra išvykę arba mirę. Atmetus skirtingos lyties dvynius (50 proc.), lieka 7 500 tinkamų genetiniam tyrimui porų. Tačiau dėl įvairių aplinkybių maksimali įmanoma Dvynių centro tyrimų imtis gali siekti apie 1000 dvynių porų. Šiuo metu Dvynių centro bankas jau turi sukauptas duomenų apie 300 porų. Biologijos instituto genetinių tyrimų grupė tradiciškai tiria ir chromosominių ligų fenotipinio polimorfizmo priežastis, vadovaudamasi savo darbine hipoteze, kad chromosomų pusiausvyros sutrikimas nespecifiškai žemina regioninės ir šeimines patologijos kitimo slenkstį. Per kelis darbo dešimtmečius Biologijos katedros, dabar Instituto citogenetikai sukauptė daug chromosominės patologijos duomenų, kurie yra unikalūs Lietuvoje ir reprezentatyvūs pasaulyje. Tyrėjai plačiai bendradarbiauja su užsienio mokslininkais, dalyvauja Europos, Amerikos, Australijos mokslo forumuose. Dvynių centrą aplankė australų ekspertai, norėdami susipažinti su Lietuvos duomenų baze.

Kokių laimėjimų per keturis dešimtmečius pasiekė regos neurofiziologijos laboratorija?

Pirmieji laimėjimai yra susiję su mikroelektrodiniais varlės ir beždžionės regos sistemos tyrimais. Bendradarbiaujant su Sankt Peterburgo I. Pavlovo Fiziologijos institutu ir Kopenhagos universiteto Neurofiziologijos institutu buvo pastebėti arba patvirtinti nauji ir tada mažai žinomi reiškiniai apie tinklainės ir pirminės regos žievės neuronų receptijos laukų funkcines-erdvines savybes, apie selektyvumo šviesos bangos ilgiui ypatybes.

▶ 4 p.

JUBILIEJUS

Prof. Jurgis Danys

Asmeninė nuotr.

PĖDSAKAS LIETUVOS MEDICINOJE

Žinomas mokslininkas, gydytojas, ilgametis LSMU bendruomenės narys prof. Jurgis Danys švenčia gražų 90-mečio jubiliejų. Profesoriaus darbai paliko ryškų pėdsaką Lietuvos medicinos, endokrinologijos istorijoje, jo nuopelnai aukštai įvertinti vadovų, kolegų, pacientų.

Sveikiname Jubiliatą, linkėdami stiprios sveikatos, žvalios nuotailos!

Endokrinologijos instituto direktorė, Endokrinologijos klinikos vadovė doc. Rasa Verkauskienė:

Švęsdami prof. Jurgio Danio garbingą jubiliejų, džiaugiamės jo padarytais darbais. Jie ir šiandien yra svarbūs, reikšmingi. Profesorius Jurgis Danys yra pirmojo Endokrinologijos instituto Baltijos regione įkūrėjas ir ilgametis vadovas. Būdamas plataus spektro internistas ir žinomas mokslininkas, puikus klinicistas ir labai

gabus organizatorius, jis itin daug nuveikė plėtojant klinikinę endokrinologiją ir mokslą Lietuvoje. Profesorius aktyviai dalyvavo Kaune kuriant Respublikinį diabeto centrą, visada rūpinosi klinikinio darbo ir mokslo integracija.

Šiandien kolektyvas, dirbdamas profesoriaus rūpesčiu pastatytame Endokrinologijos institute ir klinikoje, nestinga idėjų ir stengiasi tęsti bei plėsti jo pradėtą veiklą. Vienas iš pagrindi-

nių artimiausių mūsų darbų – atkurti Cukrinio diabeto centrą, pradėti realią instituto ir klinikos integraciją per mokslinius klinikinius tyrimus.

Sveikiname profesorių Jurgį Danį su šiuo garbingu jubiliejumi, dėkojame už jo didžiulį indėlį į endokrinologijos mokslo bei praktikos raidą ir plėtrą Lietuvoje ir linkime žvalios nuotailos bei stiprios sveikatos.

LSMU kancleris prof. Vilius Grabauskas:

Prof. Jurgis Danį pažįstu nuo studijų laikų – teko klausyti jo skaitomų fakultetinės terapijos kurso paskaitų. Artimesnė pažintis užsimezgė man rengiantis ginti savo pirmąją (dabartinę mokslų daktaro) disertaciją, kai prof. Jurgis Danį paskyrė mano disertacijos oponentu. Žinant jo griežtą būdą, žinoma, buvo neramu. Tačiau visa gynimo procedūra praėjo labai sklandžiai – pasitvirtino girdėta nuomonė, kad profesorius niekada nesistengia „sukirsti“ gerai parengtų jaunimo mokslinių darbų. Nuoširdus bendravimas atsirado kartu dirbant tuometinio Kauno medicinos instituto Širdies ir kraujagyslių sistemos fiziologijos ir patologijos mokslo tiriamajame institute, kuriame profesorius, kaip ir aš, vadovavo vienai iš mokslinių laboratorijų. Prisimenu jo vargus, kuriant dabartinio LSMU Endokrinologijos mokslo instituto pirmtaką – Visasajunginio endokrinologijos ir hormonų sintezės instituto filialą Kaune, naujojo Endokrinologijos korpuso Kauno klinikų teritorijoje statybą. Tik nepaprasti jo vadybiniai ir organizaciniai gebėjimai, aukštasis diplomatijos pilotazas, išmintingas asmeninių ryšių tarp valdžios sluoksnių išnaudojimas padėjo jam pasiekti užsibrėžto tikslo. Tikriausiai tai buvo vienas iš veiksnių, kai atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, sutelkus mokslines, pedagogines ir tuometines klinikoje pajėgas po Kauno medicinos akademijos „skėtinio valdymo stogu“ buvo sunku profesorių įtikinti jungtis į galingesnę, daugiau galimybių suteikiančią struktūrą. Apsisprendus priimti tuo metu įsivaizduojamą riziką, netrukau įsitikinti, kad profesorius ir jo kolektyvas puikiai įsitraukė į naujosios Kauno medicinos akademijos (nuo 1998 m. Universiteto) struktūrą ir darbus. Manau, kad profesoriaus bendradar-

biai, kolegos, mokiniai, sveikindami jį garbingos sukakties proga, pasidalytys daugeliu įspūdžių apie ilgametį bendradarbiavimą su jubiliatu. Aš norėčiau pabrėžti vieną iš man atrodančių svarbiausių akademinio žmogaus bruožų – prof. Jurgio Danio vertybių sistemoje visada labai aiškiai išsiskyrė jo pašaukimas gydytojo profesijai bei rūpestis ir ištikimybė Universiteto ir jo ligoninės dabarčiai ir ateičiai.

Prof. Antanas Norkus:

Lietuvos endokrinologija turi savo istoriją ir žymius asmenis. Vienas jų yra prof. Jurgis Danys, kurio garbingą jubiliejų šiuo metu minime. Profesorius Jurgis Danys yra šiuolaikinės endokrinologijos Lietuvoje pradininkas. Pavieniai praktikos endokrinologai buvo aktyvūs jau nuo 6-ojo praėjusio amžiaus dešimtmečio. Tačiau šiuolaikinė endokrinologija mūsų šalyje greitai pradėjo plėtotis nuo 1978 m., kai prof. Jurgio Danio iniciatyva ir pastangomis Kaune buvo įkurtas TSRS MMA Eksperimentinės endokrinologijos ir hormonų chemijos instituto filialas, kuriam jis vadovavo iki 1990 m.

Prasidėjo sisteminga endokrinologijos mokslo, praktikos ir biotechnologijos plėtra. Endokrinologijos instituto filialo keturiose mokslo laboratorijose prasidėjo mokslo tiriamasis darbas. Produktiviai pradėjo dirbti fundamentinė hormonų chemijos, cukrinio diabeto, skydliaukės ligų, vaikų ligų laboratorijos. Šiandien instituto mokslininkai ir jų darbai žinoma toli už mūsų šalies ribų. Vien cukrinio diabeto laboratorijos darbuotojai per 30 instituto veiklos metų publikavo daugiau 1500 darbų Lietuvos ir užsienio mokslo leidiniuose, daug monografijų, mokomųjų knygų, metodinių leidinių. Prasidėjo ir praktinės endokrinologijos greita plėtra – plėtėsi endokrinologinių kabinetų Lietuvoje veikla, didžiuosiuose miestuose buvo įkurti stacionariniai skyriai. Tą veiklą stipriai biotechnologijos mokslo plėtra. Kaune Endokrinologijos preparatų gamykloje buvo gaminami geriausi tuo metu Sąjungoje insulino preparatai, augimo hormonas ir kt. Kaunas tapo Lietuvos endokrinologų sostine. Vienas didžiausių prof. Jurgio Danio nuopelnų – Endokrinologijos kor-

pusas, kuris buvo baigtas statyti ir atidarytas 1989 m.

Profesorius Jurgis Danys ir šiuo metu aktyviai domisi Endokrinologijos instituto ir klinikos veikla, džiaugiasi laimėjimais, pergyvena dėl pasitaikančių nesėkmių.

Lietuvos Endokrinologų draugijos, visų Lietuvos endokrinologų vardu sveikinu profesorių Jurgį Danį garbingo jubiliejaus proga. Linkiu geros sveikatos, nenuilstančios energijos. Su juo visuomet malonu pabendrauti, nors ir telefonu.

Prof. Juozas Danilevičius:

Prof. Jurgis Danys daug nusipelnė Lietuvos endokrinologijai. Labai dideli profesoriaus padaryti darbai. Teko būti arti, kartais greta. Mačiau, kaip sunkiai profesorius grūmėsi, siekdamas įgyvendinti savo tikslą. Buvo atkaklus, niekada nenuleido rankų, prie savęs glaudė gabesnius žmones. Ir jam pasisekė. Prof. Jurgio Danio indėlis, įkuriant Endokrinologijos institutą, buvo svarbiausias. Profesorius turi daug pasekėjų ir bendraminčių, ištikimų mokinių.

Linkiu džiaugtis tuo, ką pasiekė, niekada neliūdėti, būti aktyviam, o svarbiausia – sveikų gyvenimo metų.

Prof. Liudvikas Lašas:

Prof. Jurgio Danio iniciatyva įkūrus SSRS Medicinos mokslų akademijos Eksperimentinės endokrinologijos ir hormonų chemijos instituto Kauno filialą, buvo sujungtos trys sudedamosios endokrinologijos dalys: mokslinė, klinikinė ir biotechnologinė. Direktoriumi pelyntai buvo paskirtas prof. Jurgis Danys. Endokrinologija Lietuvoje įgavo stūburą. Tobulėjo kadrai. Profesoriaus iniciatyva, remiantis institutu centrai Maskvoje, Kauno klinikų direktoriui doc. Petriui Jašinskui, pradėtas statyti Endokrinologijos korpusas – mokslinės laboratorijos ir klinika, suvienijęs endokrinologiją. Tai labai svarbūs ir reikšmingi prof. Jurgio Danio darbai. Sudėtingais laikotarpiais, pereidami iš vienos struktūros į kitą, stengėmės išlaikyti jau sukurtą bazę, žengti pirmyn, ir mums pasisekė. *Linkiu profesoriui būti stipriam ir žvaliam, tęsti gražų bendradarbiavimą su Endokrinologijos instituto, Universiteto bendruomene.*

Parengė Loreta Giedraitienė

DANIJOS SLAUGYTOJŲ VIZITAS ENDOKRINOLOGIJOS KLINIKOJE

Virginija Bulikaitė

LSMU MA Endokrinologijos klinikoje lankėsi 20 slaugytojų diabetologų iš įvairių Danijos gydymo įstaigų, siekdami susipažinti su Endokrinologijos klinikos struktūra ir veikla.

Svečius pasitiko ir apie Endokrinologijos kliniką papasakojo klinikos vadovė doc. R. Verkauskienė. Slaugytojos diabetologės V. Bulikaitė ir I. Ulpaitytė paskaitė pranešimus apie Kauno klinikų veiklą, diabetu sergančių pacientų poreikius ir slaugytojų diabetologų kompetencijas Lietuvoje. Vyr. slaugytojos-slaugos administratorės Z. Korienė, R. Pilkauskienė, Ž. Račkauskienė svečiams iš

Danijos surengė ekskursiją po kliniką.

Svečiai domėjosi Endokrinologijos klinikos ambulatorijos veikla, lankėsi vaikų ir suaugusių pacientų priėmimo kabinetuose, registratūroje, palatose, apžiūrėjo procedūrų kabinetus, tvarstomąjį, pėdų priežiūros kabinetą, diabeto mokyklėles. Kolegės iš Danijos domėjosi pacientų mokymo programomis vaikų ir suaugusiųjų diabeto mokyklėse. Besidominčius hemodialize svečius pasitiko ir hemodializų salę parodė detoksikacijos skyriaus vyr. slaugytoja-slaugos administratorė O. Paškevičienė. Slaugytoja diabetologė A. Krivolap ir kitos. Klinikos slaugytojos diskutavo ir dalijosi patirtimi apie slaugytojo darbo pobūdį Lietuvoje ir Danijoje.

Slaugytojai iš Danijos Endokrinologijos klinikoje

DAUGIAUSIA LSMU STUDENTŲ – KAUNO J. JABLONSKIO GIMNAZIJOS ABSOLVENTAI

◀ 1 p.

Susijungus Kauno medicinos universitetui ir Lietuvos veterinarijos akademijai, naujasis Universitetas keičia savo veidą. Tiek KMU, tiek LVA buvo daugiaprofilinės aukštojo mokslo įstaigos, kurios rengė gana siaurą biomedicinos srities medicinos, veterinarijos, kitų kryptių specialistus. Atsiradus LSMU labai sustiprėjo fundamentalioji Universiteto pusė, pradėtos rengti naujos studijų programos. Studijų kokybės vertinimo centras teigiamai įvertino naują studijų programą „Medicininė ir veterinarinė genetika“, į kurią priimsime studentus jau nuo ateinančių mokslo metų. Dar dvi studijų programos (Medicininė ir veterinarinė mikrobiologija, Medicininė ir veterinarinė biochemija) laukia įvertinimo ir patvirtinimo. Tikimės, kad šios programos bus patrauklios abiturientams. Šiuo metu kai kuriuose universitetuose yra gamtos mokslų fakultetai, tačiau tokių gyvybės mokslų padalinių nėra. Sukūrus naujas studijų programas LSMU, bus galima užpildyti šią nišą ir rengti beveik visų biomedicinos mokslų kryptių specialistus. Tai bus išskirtinis mūsų Universiteto bruožas – jis bus specializuotas biomedicinos srities universitetas. Anksčiau galiojęs švietimo įstatymas neleido kurti specializuotų, pvz., biomedicinos srities gimnazijų. Tačiau praėjusį mėnesį patvirtinus naują šio įstatymo redakciją tokia galimybė atsirado. Taigi maštant apie LSMU ateities perspektyvas ir kilo idėja atlikti šį gimnazijų tyrimą. Yra daug moksleivių, kurie sėkmingai dalyvauja tiek biologijos, tiek chemijos olimpiadose, vykdo mokslinius tyrimus, kai kurie netgi su mūsų Universiteto dėstytojais. Norime, kad LSMU studijuotų patys gambiausi ir daugiausia motyvuoti jauni žmonės, kurie domisi biomedicinos srities dalykais. Todėl ir buvo svarbu išsiaiškinti tendencijas, kurių mokyklų

moksleivių daugiausia įstoja į mūsų Universitetą.

Pakomentuokite atlikto tyrimo rezultatus. Kurių gimnazijų ar mokyklų abiturientų LSMU studijuoja daugiausia?

Tyrimo rezultatai parodė gana aiškias tendencijas – kokių mokyklų ar gimnazijų studentų daugiausia studijuoja mūsų Universitete, kurios specialybės yra populiariausios tam tikrose Lietuvos mokymo įstaigose. Tiek pagal bendrą Universiteto studentų skaičių, tiek pagal pastarųjų dvejų metų įstojusių duomenis pirmąją vietą užima Kauno Jono Jablonskio gimnazija. Ši gimnazija pirmąją ir pagal mediciną bei odontologiją studijuojančiųjų skaičių. Įdomi yra tam tikrų studijų programų statistika. Pavyzdžiui, Veterinarinės medicinos studijų programoje daugiausia studentų yra iš Kauno Stepono Dariaus ir Stasio Girėno gimnazijos, Farmacijos studijų programoje – iš Šiaulių Julijaus Janonio, Marijampolės Rygiškių Jono bei Telšių Žemaitės gimnazijų.

Kokios galėtų būti tam tikrų tikslinių gimnazijų ir Universiteto bendradarbiavimo formos? Ar gimnazijos yra suinteresuotos bendradarbiauti su aukštojo mokslo įstaigomis?

Mano minėti demografiniai pokyčiai, kuriuos pajus Lietuvos universitetai po trejų-penkerių metų, mokyklose ar gimnazijose yra jaučiami jau dabar. Tad mokyklos yra suinteresuotos plėsti savo veiklos sritis, galbūt net specializuotis. Atlikus šį tyrimą, paaiškėjo daugiausia studijuojančių LSMU studentų parengianti bendrojo lavinimo įstaiga – Kauno Jono Jablonskio gimnazija. Su ja pirmiausia ir ketiname plėtoti ryšius ir tolesnį bendradarbiavimą. Tai, kad iš šios gimnazijos į Universitetą įstoja daug abiturientų, rodo aukštą biologijos, chemijos, matematikos, lietuvių ir anglų kalbų paruošimo lygį gimna-

„Norime, kad LSMU studijuotų patys gambiausi ir labiausiai motyvuoti jauni žmonės...“

zijoje. Taip pat kiekvienais metais Kauno J. Jablonskio gimnazija patenka tarp 10 ar 20 geriausių Lietuvos mokyklų.

Nustatę šio tyrimo rezultatus susitikome su gimnazijos direktoriumi Vytautu Gyliau aptarti bendradarbiavimo galimybių. Tiek direktorius, tiek gimnazijos akademinė bendruomenė palankiai žiūri į tokį bendradarbiavimą. Jo formų gali būti labai daug. Universitetas galėtų įtraukti besidomincius moksleivius į mokslinę veiklą, stiprinti biologijos disciplinos dėstymą gimnazijoje, padėti ruošti gabius moksleivius chemijos, biologijos olimpiadoms, rengti abiturientus stojamiesiems egzaminams. Galbūt net galėtume gimnazijoje rengti vasaros stovyklas visos Lietuvos moksleiviams, kurie domisi chemija ar biologija. Taip pat svarstyti ir galimybę būti gimnazijos steigėjais kartu su savivaldybe ir ateityje turėti Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Jono Jablonskio vardo gimnaziją. LSMU tai yra naudinga, nes tokiu būdu į Universitetą pritrauktume geriau pasirėngusius ir išprususius abiturientus. Apie galimybę bendradarbiauti su Kauno Jono Jablonskio gimnazija diskutavome ir praėjusio Senato kolegijos posėdžio metu. Ši idėja buvo priimta teigiamai.

Dėkojame už įdomų pokalbį!

BIOLOGIJOS INSTITUTAS – STUDIJŲ IR MOKSLO JUNGINYS

◀ 2 p.

Mūsų neurofizilogijos laboratorijoje atliekant psichofizikinius žmogaus regos jautrio ryškiai ir šviesos bangos ilgiui matavimus, buvo aprašyti visiškai ir dalinio erdvinio sumavimo dėsningumai, spalvų asimiliacijos ir erdvinio maišymo reiškiniai, erdvinio dažnio, dydžio, formos ir spalvos tarpusavio ryšiai, spalvų atmintis. Sukauptieji duomenys leido tyrėjams apibūdinti žmogaus ir gyvūnų spalvos jutimą kaip išimtinai fiziologinį fenomeną, kurio pirminė biologinė paskirtis – organizmų orientacija aplinkoje, atpažįstant objektus pagal jų atspindėtos šviesos spektrinę sudėtį ir jos vietinius erdvininius parametrus. Remiantis elektrofiziologinių ir psichofizikinių tyrimų rezultatais, buvo pasiūlytos hipotezės apie dviejų neuroninių spalvos mechanizmų funkcinę struktūrą, apie fiziologinę spalvos pastovumo (konstantiškumo) savybę, apie nespektrinių spalvų prigimtį ir juodos spalvos sąvoką.

Tyrimų apibendrinimai buvo paskelbti 1990 m. Sankt Peterburge išleistoje knygoje *Erdvinis spalvinis regėjimas*. Kauno fiziologų duomenys buvo naudojami Sankt Peterburgo specialistų skaitmeninės televizijos kūrimo darbams. Kauno tyrėjų iniciatyva, bendradarbiaujant su VU, 1991 m. buvo gauta teisė organizuoti Lietuvoje Europos XIV konferenciją apie regimajį suvokimą. Darbu ciklas, skirtas spalvos jutimui, buvo pažymėtas 1993 m. Nacionaline premija.

Pastaruosius 20 metų regos neurofizilogijos laboratorija tęsė mokslinius regimųjų objektų dydžio ir formos suvokimo tyrimus. Vykdo suvokimo deformacijų, arba optinių-geometrinių iliuzijų, stebėjimai, geometrinio kampo, kaip savarankiškos formos, tyrimai, kreivumo vertinimo tikslumo matavimai. Sukaupti duomenys apie Müller-Lyer tipo figūrų sukeltus iliuzinius reiškinius ir jų kiekybines charakteristikas, apie Opper-Kundt tipo suvokimo klaidas, Delboeuf iliuziją, tiesumo suvokimo iškreipimus, formos kitimus, apie sudėtinių iliuzinių stimulų efektus, kurie, kaip įrodyta, nėra lygūs iliuzijų sumai.

Šie duomenys panaudoti teoriniams apibendrinimams ir matematinio modeliavimo darbams, kurie pagrįsti fiziologiniais geometriniais iliuzijų kilmės aiškinimais ir hipotezėmis. Pastaruoju metu regos iliuzinių reiškinų aprašymams mes gana sėkmingai taikėme regimojo stimulo sukeltų vietinių neuroninių jaudinimų „svorio centrų“ koncepciją, įvertinome selektyvaus dėmesio svarbą ir sukūrėme pakankamai universalų matematinį modelį, gerai aprašantį skirtingų geometrinų iliuzijų efektus bei iliuzijų stiprumo priklausomybes nuo stimulų formos ir erdvinio parametro. Specialūs patikrinti skirti eksperimentai patvirtino modelio prognozuojamus iliuzijos stiprumų kitimo dėsningumus, apie kuriuos anksčiau nebuvo žinoma. Per pastarąjį dešimtmetį laboratorija skyrė tam tikrą dėmesį ir elektrofiziologinei krypti. Bendradarbiaujant su Oslo ir Vilniaus kolegomis buvo atlikta eksperimentų serija, registruojant

katės šoninio kelinio kūno neuronų impulsinius atsakus į tinklainės dirginimą šviesos stimulais.

Per visą savo veiklos laiką Biologijos instituto regos neurofiziloginių tyrimų laboratorija skelbia straipsnius apie savo darbus svarbiausiose šios srities moksliniuose leidiniuose, kaip *Biological Cybernetics*, *Vision Research*, kasmet pristato savo tyrimų rezultatus Lietuvos ir tarptautiniuose forumuose, panaudoja savo patirtį studentų ir doktorantų studijoms. Turime išleidę mokomąją knygą *Neurofiziloginiai regimojo suvokimo pradmenys*.

Kokia Instituto pedagoginės veiklos apimtis?

Kiekvieną mokslo metų semestrą per Instituto auditorijas nuviliuja keturių ar penkių šimtų būsimųjų specialistų bangos. Paskaitų klauso visų penkių Medicinos akademijos fakultetų pirmakursiai ir dalis antro, trečio, penkto kursų Medicinos fakulteto studentų. Čia pirmaisiais metais mokosi ir visi įstoje į Universitetą užsienio studentai. Kai kurios studentų grupės spėja pabuvoti dukart per semestrą ir susipažįsta su dviem disciplinomis. Institutas dalyvauja vykdamas beveik visas Medicinos akademijos studijų programas: medicinos, odontologijos, farmacijos, farmakoteknikos, visuomenės sveikatos, slaugos, burnos higienos, ergoterapijos, kineziterapijos. Dėstomos keturios privalomos fundamentalinės disciplinos: citologija, bendroji genetika, medicininė genetika, žmogaus parazitologija, keturi pasirenkamieji dalykai: lyginamoji anatomija, taikomoji genetika, homeostazė, regos neurofizilogijos ir psichofizikos pagrindai, įsitraukėme į trijų modulių – judėjimo, jutimo ir suvokimo, reprodukcijos ir paveldėjimo – studijas. Bendras visų disciplinų laikas, skirtas vienam studentui per mokslo metus, yra daugiau kaip tūkstantis valandų. Ateinančiais mokslo metais namotame dalyvauti trijuose naujose bakalaurų rengimo programose, vėliau tikimės įsitraukti į veterinarinės medicinos studijų programas.

Mūsų pedagogams tenka užduotis ne tik talkinti jaunimui studijuojant specialiuosius dalykus, bet ir sudaryti palankias sąlygas prisitaikyti prie akademinės aplinkos ir sudėtingesnių specialybių reikalavimų. Siekiame stiprinti jaunųjų kolegų norą sužinoti daugiau naujo ir jų poreikį puoselėti individualią pasaulėžiūrą. Sprendžiant iš atsiliepimų, studentai per daug nepieikia mūsų darbo ir pastangų. Tai patvirtina ir pasirenkamųjų dalykų pripažinimas. Šiomet, kaip ir ankstesniaisiais metais, pasirenkamosiomis studijomis suviliojome daug pirmakursių. Galime džiaugtis, kad Institute dirba profesionalūs žmonės, per ilgą laiką išbandyti įvairių reformų ir nesuprastinę studijų kokybę. Institutas rengia naujus pedagogus ir mokslo specialistus. Per pastaruosius 5 metus studijas baigė ir disertacijas apgynė trys doktorantai. Jie dirba mūsų Institute, tęsia mokslinę veiklą ir dėsto studentams. Du doktorantai dar studijuoja ir ruošiasi gynimui.

10 GIMNAZIJŲ, IŠ KURIŲ DAUGIAUSIAI MOKSLEIVIŲ ĮSTOJO Į KMU IR LVA

Baigta mokykla	Kauno medicinos universitetas (1-6 kursai)				Lietuvos veterinarijos akademija (1-2 kursai)				KMU ir LVA
	Studijų programos				Studijų programos				
	Medicina	Farmacija	Odontologija	Iš viso	Veterinarinė medicina	Veterinarinė maisto sauga	Iš viso	Iš viso	
Kauno Jono Jablonskio gimnazija	69	-	23	92	-	-	-	92	
Kauno „Saulės“ gimnazija	62	-	16	78	8	-	8	86	
Kauno Jėzuitų gimnazija	55	-	9	64	-	-	-	64	
VŠĮ VDU „Rasos“ gimnazija	50	-	26	76	-	-	-	76	
VŠĮ KTU gimnazija	40	-	-	40	-	-	-	40	
Kauno „Varpo“ gimnazija	37	-	18	55	-	-	-	55	
Kauno Stepono Dariaus ir Stasio Girėno gimnazija	27	-	15	42	12	-	12	54	
Kauno „Santaros“ gimnazija	20	-	9	29	-	-	-	29	
Kauno rajono Garliavos Juozo Lukšos gimnazija	19	-	-	19	-	-	-	19	
VŠĮ Kauno „Ažuolo“ katalikiška vidurinė mokykla	16	-	-	16	-	-	-	16	

Pastaba: Studijų programos, kuriose studijuoja 1-5 studentai, lentelėje neįrašytos

PASAULINĖ AUTIZMO SUPRATIMO DIENA

Balandžio 2-ąją ketvirtą kartą buvo minima Pasaulinė autizmo supratimo diena. Šios dienos išvakarėse įspūdingiausi pasaulio statiniai – Operos pastatas Sidnėjuje, Kairo bokštas Egipte, Jėzaus Kristaus skulptūra Rio de Žaneire, Niujorko Empire State pastatas, Muzikos rūmai Valencijoje, Parlamento rūmai Budapešte ir netgi kerinčio grožio Niagaros krioklys sušvito mėlynai. Žmonės šią dieną kviečiami dėvėti mėlynos spalvos drabužius, o visą savaitę iki balandžio 9-osios – papuošti mėlynomis saulutėmis savo namų, biurų, mokyklų ar automobilių langus ir parodyti atjautą šios negalios ištiktiems vaikams ir suaugusiems.

Autizmas – įvairiapusis raidos sutrikimas, pasireiškiantis sutrikusia netolygia raida nuo ankstyvosios vaikystės, vyrauja socialinio bendravimo ir kalbos sutrikimai, elgesio ir interesų ypatumai. Aspergerio sindromas laikomas lengva autizmo forma, kai nėra bendro kalbos ar pažinimo sulėtėjimo arba atsilikimo, tačiau yra ryškus socialinio bendravimo sutrikimas. Autizmo sutrikimų spektras labai platus – nuo atitulosių, savame pasaulyje gyvenančių asmenų iki ypatingų gebėjimų ir talentų turinčių asmenų, tokių kaip 2002 m. Nobelio premijos laureatas ekonomikos srityje Verononas Smitas, kuriam diagnozuotas Aspergerio sindromas, ir žurnalo „The Times“ pripažinta vienu įtakingiausių pasaulio asmenų Kolorado universiteto profesorė Temple Grandin. I. Niutonas, A. Einšteinas ir V. A. Mocartas taip pat turėjo autizmo bruožų.

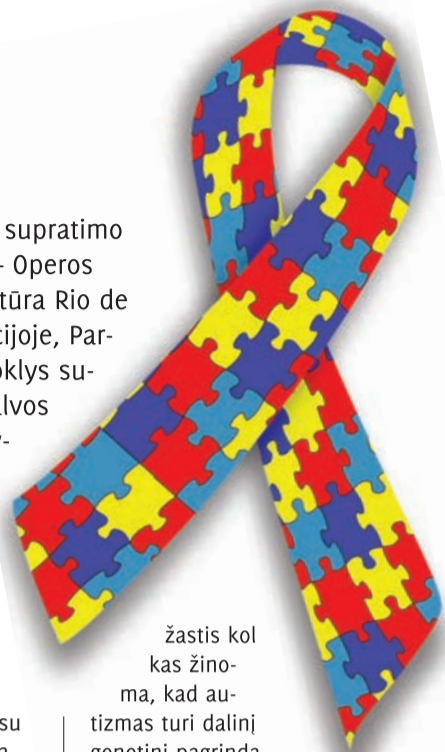
Pasak Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Profilaktinės medicinos katedros lektorės, doc. Liudvikos Starkienės, autizmas nėra liga, tai – raidos sutrikimas, todėl gydymo nėra. Vaikas ar suaugęs asmuo, turintis autizmo sutrikimą, nėra ligonis, jis tiesiog yra kitoks ir su tuo raidos sutrikimu gyvena visą gyvenimą. Toks vaikas nesugeba mokytis iš aplinkos, tačiau jei sutrikimas pastebimas pakankamai anksti – iki 2,5–3 metų ir su vaiku intensyviai ir būtinai individualiai dirbama (mažiausiai 25 valandas per savaitę), jį galima įtraukti į socialinį gyvenimą, išmokyti gyventi taip, kad jis galėtų būti visavertiškas visuomenės narys. Pirmuosius autizmo požymius tėvai gali pastebėti jau iki metų – vaikas nečiauška, neatsako šypsena į šypsena, menkai reaguoja į vardą, kartais atrodo, kad vaikas neprigirdi, akių kontaktas keistas arba jo nėra, savotiškas domėjimasis žaislais, jų dalimis (pvz., mašinos rato sukimas, žaislų rikiavimas į eilę ar dėliojimas tam tikra tvarka), padidėjęs ar

sumažėjęs jautrumas aplinkos dirgikliams (garsui, šviesai). Antraisiais metais ryškėja noro dalytis bendra veikla ir dėmesiu su kitais stoka, atsilieka kalbos raida, būdingi smarkūs įniršio priepuoliai, pasireiškia prisirišimas prie ritualų (pvz., visada turi eiti į parduotuvę tuo pačiu keliu ir t. t.), išrankumas maistui ir nenoras išbandyti naujų patiekalų (pvz., mėgsta tik kopūstų sriubą), pastebimi keisti, stereotipiniai judesiai (plasnojimas, lingavimas).

Autizmo sutrikimas apipintas mitais. Tai skaudžiai paliečia kiekvieną šeimą, todėl tėvai ieško greitų sprendimų ir nori tikėti stebuklais. Pasak doc. L. Starkienės, kaip tik todėl susidaro terpė įvairiems prasiškimams ir niekuo nepagrįstems „gydymo“ metodams. Yra hipotezių, kad autizmą iš dalies gali lemti išoriniai veiksniai, pvz., mobiliųjų telefonų naudojimas. Kitas mitas, taip pat nepagrįstas mokslškai, jog autizmo spektro sutrikimus galima gydyti, vartojant maisto produktus be gliuteno ir kazeino. Jį paneigė 2011 m. parengta mokslškai pagrįsta sisteminė apžvalga. Beveik dešimtmetį gyvavusi nuomonė, jog autizmą sukelia tymų, parotito ir raudonukės vakcina (MMR), kurioje yra tiomersalio, paneigta 2010 m., atskleidus, kad gydytojas A. Wakefield, atlikdamas tyrimą, pažeidė profesinę etiką, suklastojo tyrimo rezultatus, jam buvo atimta licencija verstis gydytojo praktika, o tyrimas buvo išbrauktas iš „The Lancet“ publikacijų sąrašo. Taip pat buvo atlikti ir kiti tyrimai, paneigiantys nuomonę, kad MMR sukelia autizmą. Didžiausias tyrimas, kurio metu buvo tiriama ryšys tarp MMR vakcinos ir autizmo, 2002 m. buvo atliktas Danijoje. Ištyrus daugiau kaip pusę milijono vaikų, paskiepytų ir nepaskiepytų MMR vakcina, nustatyta, kad autizmo paplitimas tarp paskiepytųjų MMR vakcina ir nepaskiepytųjų buvo toks pats. Apie autizmo prie-

žastis kol kas žinoma, kad autizmas turi dalinį genetinį pagrindą – vienam iš dvynių nustačius autizmą, autizmo spektro sutrikimai buvo nustatyti apytiksliai 92 proc. identiški ir 10 proc. neidentiški dvynių. Europos autizmo asociacijos duomenimis, autizmo spektro sutrikimai nustatomi vienam iš 167 vaikų, Jungtinių Amerikos Valstijų ligų kontrolės ir profilaktikos centro duomenimis – vienam iš 110 vaikų. Išsamių duomenų apie tai, koks sergamumas ir ligotumas šiuo sutrikimu tarp Lietuvos vaikų, nėra. Privalomojo sveikatos draudimo informacinės sistemos SVEIDRA duomenimis, vaikų, kurie dėl įvairiapusių raidos sutrikimų (jiems priskiriamas vaikystės autizmas bei Aspergerio sindromas) grupės diagnozių lankėsi pas gydytoją, skaičius nuo 2003 m. išaugo beveik trigubai ir 2010 m. sudarė 10,1/10 tūkst. vaikų. Pasak doc. L. Starkienės, vienintelis autizmo paplitimo tyrimas buvo atliktas Vilniaus universiteto Vaikų psichiatrijos ir socialinės pediatrijos centre prieš daugiau nei dešimtmetį. Jis parodė, jog vaikystės autizmo sutrikimą turėjo 12 vaikų iš 10 tūkst., o Aspergerio sindromą – net 59 vaikai iš 10 tūkst. Tyrimas taip pat atskleidė, kad autizmo sutrikimas buvo nepakankamai išaiškinamas ir diagnozuojamas – beveik 80 proc. vaikystės autizmo atvejų ir net 97 proc. Aspergerio sindromo atvejų diagnozė pirmą kartą buvo nustatyta tik tyrimo metu. „Siekiant įvertinti, kaip pasikeitė situacija per dešimtmetį, būtina atlikti naują autizmo spektro sutrikimų paplitimo tyrimą, o idealiu atveju – sukurti autizmo spektro sutrikimų registrą“, – sako doc. Liudvika Starkienė.

Ave vita inf.

PASAULINĖ SVEIKATOS DIENA: VARTOKIME ANTIMIKROBINIUS VAISTUS ATSAKINGAI

◀ 1 p. Antibiotikų turi būti skiriama tik bakterinei infekcijai gydyti, veikiančių galima sukėlėjų ir kuo siauriausio spektro, tinkamu būdu ir tinkama jų dozė. Antibiotikų negalima skirti profilaktikai. Vienkartinė profilaktinė antibiotikų dozė gali būti skiriama tik operacijos atveju. Jei operacija tęsiasi ilgiau nei 6 val., skiriama antra antibiotikų dozė. Geriausia antibiotikus vartoti likus valandai iki odos

pjūvio. Tačiau antibiotikai nepadarys operacijos aseptinės ir nesutrumpins jos eigos.

Ekologiškai patys pavojingiausi antibiotikai – fluorochinolonai, II–IV kartos cefalosporinai, antibiotikai, turintys beta laktamazių inhibitorių, tertraciklinų. Vidutiniškai pavojingi yra I–II kartos cefalosporinai, senieji makrolidai. Ekologiškai mažiausiai pavojingi yra penicilinai, gentamicinas, metronidazolis.

PASAULIO VAIKŲ CHIRURGŲ ASOCIACIJŲ FEDERACIJOS TARYBOS POSĖDIS

◀ 2 p. Numatytos nemažos lėšos stažuotėms apmokėti vaikų chirurgijos centruose JAV, Japonijoje, Vakarų Europos šalyse. Numatoma skirti lėšų konkrečiai šalies vaikų chirurgų asociacijai ar draugijai, kuri šioms stažuotėms parinks perspektyvius ir atitinkančius keliamus reikalavimus kandidatus. Kalbėta ir apie galimybę finansuoti tarptautinius vaikų chirurgų mokslo projektus. Daug dėmesio WOFAPS skiria glaudesniai bendradarbiavimui su giminingomis pasaulio chirurgų bei pediatrų asociacijomis. Planuojama daugiau bendrų renginių, kad ir šių asociacijų pasauliniuose kongresuose vyktų mokslinės vaikų

chirurgijos sesijos, būtų svarstomi bendri klausimai.

Kokie numatomi artimiausi WOFAPS renginiai?

Artimiausias posėdis, kuriame vėl susirinks WOFAPS Tarybos nariai, bus EUPSA kongresas Barselonoje šių metų birželį. Be abejo, be artimesnių Europos vaikų chirurgams reikalų, svarstysime ir WOFAPS problemas.

Dabartiniame posėdyje prof. J. Fuchsas (Vokietija) pristatė ketvirtąjį WOFAPS kongresą, kuris vyks 2013 metais Berlyne. Numatoma, kad tai bus ypač svarbus ir sėkmingas renginys, kuriame turėtų dalyvauti apie 1500 delegatų.

*Žmogus gražus,
Kai savo darbu puošia žemę.
Žmogus gražus, kai vertina kitus,
Kai savo širdį, neramią ir gerą,
Kitiems dalija lyg lietaus lašus...*

Mylimą Mokytoją doc. Jurgį Bojarską gražaus jubiliejaus proga sveikina Neonatologijos klinikos gydytojai.

avevita

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Medicinos akademija
A. Mickevičiaus g. 9, LT-44307 Kaunas
Tel. 407433, 327217, viet. tel. 1527, 1417.
Faksas 407433. El. p.: avevita@kmu.lt
Išleina kiekvieną penktadienį
http://www.lsmuni.lt/apie-universiteta/
spaudos-namai/leidiniai

Redakcinės kolegijos pirmininkas:
Edgaras STANKEVIČIUS, Spaudos namų direktorius

Redakcinė kolegija:
Algimantas TAMELIS, Medicinos fakulteto dekanas
Antanas SEDEREVIČIUS, VA prarektorius veterinarijai
Daiva ZAGURSKIENĖ, Kauno klinikų direktorė slaugai
Ingrida ULOZIENĖ, Mokslo centro vadovė

Kęstutis LEVIŠAUSKAS, Kauno klinikų direktorius
motinos ir vaiko sveikatos priežiūrai
Agnė RAMONAITĖ, Studentų atstovybės prezidentė

Korespondentai (viet. tel. 1417):
Loreta GIEDRAITIENĖ
Džiuljeta KULVIETIENĖ
Eglė SVITOJŪTĖ

Redakcija:
Eglė ŽEMAITIENĖ, vyriausioji redaktorė
viet. tel.: 6581, 1417, mob. tel. (8 682) 68423

Irena BUBNYTĖ, redaktorė
Nijolė DRAGŪNIENĖ, operatorė
Aida JAKIMAVIČIENĖ, korektorė
Jelena BABACHINA, maketuotoja

Spausdino UAB „Arx Baltica“,
Veiverių g. 142B, Kaunas
El. paštas: kaunas@arxbaltica.lt
Tiražas – 1000 egz.

Leidiny skirtas LSMU ir
LSMU ligoninės Kauno klinikų
darbuotojams, studentams

Nuotrauka iš kolektyvo archyvo

„DŽIGŪNAS“ – SOLIDŲ METŲ KRAITĮ TURINTIS KOLEKTYVAS

Jolanta Jonikienė

Kovo 18 d. LSMU VA tautinių šokių kolektyvas „Džigūnas“ minėjo 65-erių metų jubiliejų. Kolektyvo vadovas Zigmas Rimdeika jau 40 metų moko jaunąją kartą tautinio šokio papročius, pats sugeba net ir sunkiausius judesius studentams parodyti, pabarti nepaklusnius, pasigūnyti ir vis tik kartu gražiai dirbti ir lietuvišką tautinį šokį populiarinti. Geriausias to įrodymas – suburtos kelios kolektyvo kartos. Buvę kolektyvo nariai dar ir dabar noriai į jubiliejus, šventes susirenka, į susitikimus, keliones važiuoja ir su dabartiniais „Džigūno“ šokėjais bendrauja. Gyva kolektyvo dvasia buvusių šokėjų širdyse, nors jie jau daugiau nei trisdešimt metų nešoka, seniai mokslus Veterinarijos akademijoje baigė, šeimas sukūrė, bet apie studijų laikus su džiaugsmu šneka. Šiandien vadovauti jaunimui ir tautinius šokius populiarinti – ne lengvas užsiėmimas. Studentus sudominti tautiniu šokiu – atsakingas darbas, bet Zigmui Rimdeikai, 70 metų atšventusiam vadovui, su jaunaisiais šokėjais bendrauti pavyksta,

energijos jam nestinga ir idėjų naujų nepritrūksta, labai stipriu charakteriu pasižymi, skardžiu balsu garsėja. Šokis jam – gyvenimo aistra ir varomoji jėga.

LSMU Veterinarijos akademijos docentas Gediminas Gerulis lyg ir likęs arčiausiai savo buvusio šokių vadovo, nes baigęs mokslus Akademijoje pradėjo joje dirbti, tad ir iki dabar žino visas „Džigūno“ laimės ir nerimo akimirkas, pažįsta dabartinius kolektyvo narius, nes jiems dėsto ir jį repeticijas užsuka. Doc. G. Gerulis juokauja, kad „Džigūno“ nariai gražiai susidraugavę, sako: „Viskas beveik taip pat, kaip ir mano šokimo metais, galima atpažinti ar rasti panašius į mus personažus, jeigu galima būtų taip pavadinti, kurie vyravo mano kolektyve 1981–1986 metais. Dabartinio kolektyvo nariams linkiu likti draugais visą gyvenimą.“

Ir šiandien su Z. Rimdeika bendraujantis doc. G. Gerulis talkina, pataria, diskutuoja. Paklaustas, ką dabar docentui reiškia „Džigūnas“, jis atsakė: „Džigūnas“ – lyg šokėjų šeima, šokau 1981–1986 metais, dar šiandien gyvi visi prisiminimai, kelionės. Saugome savo kartos šo-

kėjų prisiminimus, kiekvieną vasarą susitinkame su buvusiais kolektyvo nariais ir atgaiviname „Džigūno“ dvasią liaudišku stiliumi. Bendraujame, šokame, dainuojame ir linksmas istorijas atsimename. Būdavo, jog šokio sukuryje šokėjai sijonas žemėn nukrinta, klumpė šokio įkarštyje suskyla, koncerto metu kaimuose nepririšti šunys tik treptelėjus klumpėmis loja ir kimba dantimis į kulnus. Viena įspūdingiausių ir linksmiausių kelionių buvo į Kareliją – kelionė traukiniu ežero viduriu nutiestais bėgiais.“ Nepamirštos dar ir diskusijos su Z. Rimdeika, docentas prisimena iki šių dienų nepasikeitusį vadovo tvirtą charakterį, reiklumą, atkaklumą ir ambicijas siekiant, kad šokis pavyktų ir žiūrovų akis trauktų.

Kolektyvui ir jo vadovui jubiliejaus proga buvo įteiktas Kauno miesto burmistro Jono Vileišio žalvarinis medalis. Šis medalis teikiamas už nuopelnus įtvirtinant Kauno m. savivaldą, už pilietinių iniciatyvų įgyvendinimą ir miesto įvaizdžio stiprinimą. Gyvuokite, „Džigūne“, dar ilgus metus, burkite naujus šokėjus, kurkite gražius šokius!

PASAULINĖS ŽEMĖS DIENOS MINĖJIMAS

Kovo 20 d. minima Pasaulinė žemės diena. Gamta kovo lygiadieniu pasauliui simbolizuoja gyvybės atgimimą ir primena apie trapią gamtos pusiausvyrą, būtina, kad mes išliktume. Kovo 22 d. VA Lietuvai pagražinti draugija pakvietė bendruomenę į popietę-susitikimą su Seimonu Paltanavičiumi, žymiu gamtininku, rašytoju, fotografu, autorinės radijo laidos vedėju. Pristatęs pranešimą „Lietuvos biologinė įvairovė: vertybės, apsaugos ir tvarkymo problemos“ S. Paltanavičius pasidžiaugė, kad yra pakviestas į šventinį minėjimą Veterinarijos akademijoje. Tad kalbėjo su

įdomiais ekskursais, mintimis peršokdamas tai į viena, tai į kitą laikotarpį. Prisiminė prieš beveik dešimt metų Lietuvoje viešėjusių švedų mokslininkų nuostabą pamačius baltuosius gandrų. Tada S. Paltanavičius pajaukavęs, kad šie paukščiai – nacionalinė vertybė, daranti įtaką demografiniams klausimams – Lietuvoje gandrai neša vaikus.

Po susitikimo dalyviai vaišinosi Veterinarijos akademijos darbuotojų kepta duonele ir užtepėlėmis, gardžiai vosi pačių surinktomis žolelių arbatomis.

LSMU Veterinarijos akademijos inf.

Seimonas Paltanavičius.
Asmeninė nuotr.

LIETUVOS SVEIKATOS
MOKSLŲ UNIVERSITETAS

ORGANIZUOJA ATVIRŲ DURŲ DIENĄ!

Balandžio 20 d. 11 val. kviečiame Jus atvykti į Lietuvos sveikatos mokslų universitetą (Tilžės g. 18, Kaunas, Veterinarijos akademija, IV rūmai, II aukštas, Didžioji salė), pasidomėti studijų programų turiniu, priėmimo taisyklėmis bei susipažinti su Universiteto bendruomene.

Universitete puoselėjama gyvybės gelbėjimo dvasia. Mūsų mokslo institucijoje rengiami medicinos gydytojai, gydytojai odontologai, vaistininkai, burnos higienistai, bendrosios praktikos slaugytojai, akušeriai, kineziterapeutai, ergoterapeutai, socialiniai darbuotojai, visuomenės sveikatos bakalaurai, veterinarijos gydytojai ir žemės ūkio mokslų bakalaurai, kurių kūrybinės energijos, pasiaukojamo darbo reikia visuomenei.

RENGINIO DIENOTVARKĖ:

11.00 val. Universiteto dabartis ir ateities vizija. LSMU prorektorius studijoms prof. habil. dr. Renaldas Jurkevičius.

11.20 val. Universiteto studijų programos. LSMU fakultetų dekanai.

12.20 val. Diskusija.

13.00 val. Ekskursijos (Medicinos akademijos anatomikumas, Biblioteka, Dr. Kriaučeliūno smulkiųjų gyvūnų klinika, Vivariumas ir kt.).

KAUNO
KLINIKOS

ADMINISTRACIJA SKELBIA KONKURŠĄ EITI ŠIAS PAREIGAS:

- Gydytojo akušerio ginekologo (1,0 et.) Akušerijos ginekologijos klinikoje.

Prašymą, gyvenimo aprašymą, turimą specialybę ir kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų kopijas, rekomendacijas pateikti Kauno klinikų Personalo skyriui per 10 dienų nuo paskelbimo datos.

Prof. Raimundas Sakalauskas, L. e. generalinio direktoriaus p.

KONFERENCIJĄ „PULMONOLOGIJA, ALERGOLOGIJA IR KLINIKINĖ IMUNOLOGIJA“

Balandžio 15 d. kviečiame į kasmetinę konferenciją „Pulmonologija, alergologija ir klinikinė imunologija“ skirtą gydytojams pulmonologams, vaikų pulmonologams, alergologams ir klinikiniam imunologams, vaikų ligų, vidaus ligų ir šeimos gydytojams. Konferencija vyks „Park Inn Kaunas“ (K. Donelaičio g. 27, Kaune).

Dalyviams bus išduoti 8 val. trukmės LSMU kvalifikacijos kėlimo pažymėjimai. Dalyvių registracija: 10–12 val. Pradžia – 11 val.

Dalyvio mokestis – 20 litų. Informacija tel. 8 (37) 326953.

Lietuvos pulmonologų ir alergologų draugija,
LSMU MA Pulmonologijos ir imunologijos klinika

■ PASKAITA!

Balandžio 19 d. 11 val. Kardiologijos klinikos J. Blužo auditorijoje Kardiologijos klinikos docentė E. Eremienienė skaitys viešąją paskaitą „Išeminis mitralinis nesandarumas – šiuolaikinė samprata, echokardiografinio vertinimo galimybės, gydymo metodai“.

PADĖKA

Dar kartą norėčiau padėkoti vaikų neurochirurgijos skyriaus vedėjui gerb. A. Matukevičiui už žmogiškumą, viltį, pasiaukojimą, tikrąjį pašaukimą rūpintis ligoniukais, už Hipokrato priesaikos laikymąsi. Duok Dieve jam tvirtybės atliekant sudėtingą darbą.

Taip pat norėčiau padėkoti onkologijos poskyrio gydytojai gerb. R. Kiudelienei už rūpestį, dėmesį, begalinį norą kartu nugalėti klatingą ligą, didžiulį supratingumą ir užuojautą. Ačiū visam personalui, kurį teko sutikti per šiuos ilgus mėnesius.

Nidutės Malūnavičiūtės tėveliai